

4. Komkova, Ye. G. (2019). USMKA VMESTO NAFTA [USMCA INSTEAD OF NAFTA]. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnyye otnosheniya – World Economy and International Relations*, 4, 50–58 [in Russian]. Retrieved from https://www.imemo.ru/jour/meimo/index.php?page_id=1248&file=https://www.imemo.ru/files/File/magazines/meimo/04_2019/08_komkova.pdf
5. Owen, St. (2018, October 12). How Will the Shift from NAFTA to USMCA Affect the Auto Industry? *IndustryWeek*. Retrieved from <https://www.industryweek.com/the-economy/article/22026500/how-will-the-shift-from-nafta-to-usmca-affect-the-auto-industry>
6. Kubursi A. (2018, October 1). The winners and losers in the new NAFTA. *The Conversation*. Retrieved from <https://Theconversation.com/the-winners-and-losers-in-the-new-nafta-104215>

Саєнко Є.²⁰

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ НАФТИ

Основна передумова успішного розвитку як окремих держав, так і світової енергетики передусім полягає у ступені обмеженості та вичерпності основних енергетичних ресурсів (а особливе значення відіграють, безсумнівно, запаси нафти та газу). Крім того, «умови розвитку світової енергетики регламентуються протиріччями між наявністю власних енергоносіїв країн і потребою в них, значним забрудненням навколишнього середовища продуктами їхнього згоряння, різким підвищенням попиту на енергоресурси, зумовленим зростанням населення планети [1]».

Насамперед варто зазначити, що світовий ринок нафти є конгломератом зрощених взаємовідносин агентів (учасників), які одержують користь у вигляді безпосередніх переваг від купівлі-продажу, забезпечення проведення товарних угод та страхування ризиків зміни цін. У свою чергу, учасниками світового ринку нафти є: виробники та споживачі нафти та нафтопродуктів, хеджери, агрегатори, енергетичні брокери, енергетичні дилери (маркетери) тощо [2].

Світові запаси нафти сьогодні представлені понад 600 нафтогазоносними басейнами, у 450 з яких ведеться промисловий видобуток. Особливе економічне значення мають так звані нафтові родовища-гіганти, кожен з яких характеризується запасами в понад 500 млн т і навіть понад 1 млрд т. Таких родовищ із величезними покладами у світі близько 50, і вони, певна річ, розташовані в країнах-лідерах як за рівнем економічного розвитку в цілому, так і розвитку паливно-енергетичного комплексу зокрема. Найбільшими у світі нафтовими родовищами є Чиконтепек – 22,1 млрд т (Мексика), Аль-Гавар – 20 млрд т (Саудівська Аравія), Великий Бурган – 13 млрд т (Кувейт), Каріока Сугар Лоаф – 11 млрд т (Бразилія), Шельф Болівар – 8,3 млрд т (Венесуела), Верхній Закум – 8,2 млрд т (ОАЕ), Самотлорское – 7,1 млрд т (Росія), Північний/Південний Парс – 7 млрд т (Іран, Катар), Кашаган – 6,4 млрд т (Казахстан), Дацин – 6,3 млрд т (Китай). З урахуванням вищенаведеної статистики, експерти пропонують 2 можливих сценарії для світових запасів нафти: за песимістичним сценарієм нафти вистачить на термін від 30 до 50 років, а оптимістичний прогноз обіцяє, що її буде достатньо на відрізок часу в 100 і більше років. А за умови створення доступних та недорогих технологій, які дадуть змогу видобувати нафту з великих океанських глибин, людство зможе забезпечити себе нафтою ще на кілька століть [3].

Починаючи з краху цін у 2014 році (який більшість аналітиків пов'язують із перевиробництвом нафти на світовому ринку, спричинене появою технології гідравлічного розриву, що дозволила дістатися до покладів в сланцевих пластах, які раніше були недоступними для буріння), світове споживання палива зростало доволі швидкими темпами, але торговельні суперечки та уповільнення економічного зростання також беззаперечно складають основу для розвитку сучасного ринку нафти. Проте занепокоєння викликає не лише збільшення попиту, адже сланцеві поклади в США залишаються найбільшим джерелом зростання виробництва, оскільки інвестиції в багатьох регіонах невблаганно зменшуються, а ОПЕК намагається встановити рівновагу на ринку [4].

Але, за прогнозами British petroleum, підвищений попит на енергію, ймовірно, буде задоволений протягом найближчих десятиліть за рахунок різноманітного спектру поставок, включно з відновлюваним джерелами енергії, нафтою та природним газом.

Але співвідношення джерел енергії змінюється зі збільшенням частки природного газу та відновлюваної енергії порівняно з нафтою та вугіллям (завдяки переходу до енергетичної системи з нижчим рівнем викидів вуглецю). Так, за першим сценарієм, відновлювані джерела енергії та

²⁰Студентка 3-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини», Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: Кузнєцова Н.В., к.е.н., доцент кафедри міжнародних фінансів.

природний газ становитимуть майже 85% приросту первинної енергії до 2040 року, причому їх значення збільшується відносно всіх інших джерел енергії.

Другий сценарій передбачає, що частка відновлюваних джерел енергії швидко зростатиме і згодом становитиме більше, ніж цілковите збільшення первинних енергоресурсів до 2040 року, при цьому спостерігатиметься різке скорочення використання вугілля[5].

Протягом останніх років спостерігається скорочення споживання сирої нафти значною частиною країнами ЄС унаслідок, як уже було зазначено вище, переорієнтації на альтернативні джерела енергії.

Світові запаси нафти зосереджені у трьох регіонах: Близького Сходу, Південної та Центральної Америки, Північної Америки. Слід також зазначити, що майже половина усіх нафтових запасів зосереджена в регіоні Близького Сходу. Саме у цьому регіоні розташовані основні країни – члени ОПЕК (який, у свою чергу, контролює у середньому 70% усіх нафтових родовищ світу). Лідерами по кількості запасів нафти залишаються Венесуела, Саудівська Аравія та Канада.

Наявність такого нерівномірного розподілу запасів нафти у разі виникнення кризи в тій чи іншій країні-виробника може призвести до значних локальних дефіцитів даної сировини, а отже, і продуктів її переробки та коливання у цінах на нафтопродукти. У свою чергу, волатильність цін на нафту спричиняє дестабілізацію ринків нафти та нафтопродуктів та загострює соціально-політичне становище як у різних країнах, так і по всьому світу[3].

У звіті British petroleum зазначено, що світовий видобуток нафти станом на 2019 рік виріс на 2,2 млн. барелів/день (б/д). Крім того, видобуток нафти у світі залишилося на рівні 100,5 мільйонів б/добу, при цьому зростання країн, що не входять в ОПЕК, компенсувало обмеження поставок та перебої в країнах ОПЕК. Найбільша частка чистого зростання припала на США, причому збільшення їхнього виробництва нафти (2,2 млн. б/д) є рекордним для будь-якої країни за всі роки. Крім того, рівень зростання виробництва в Канаді (410 000 б/д) та Саудівській Аравії (390 000 млрд б/д) перевершив зниження у Венесуелі (-580 000 б/д) та Ірані (-310 000 б/д) [5].

Досліджуючи споживання нафти, слід зазначити, що найбільші країни-виробники цього паливно-енергетичного ресурсу, не є найбільшими його споживачами, «що вказує на біполярність світового ринку нафти з певними полюсами попиту та пропозиції[3]». Лідерами за споживанням нафти виступають країни ЄС (Німеччина, Франція та Іспанія), Азіатсько-Тихоокеанського регіону (Китай) та Північної Америки (США). Необхідно також зазначити той факт, що споживання нафти все більше зміщується в сторону країн, які розвиваються.

Споживання нафти зросло в середньому на 1,4 мільйона (б/д), або на 1,5% у 2019 році. Китай (680 000 б/д) та США (500 000 б/д) були країнами із найбільшим зростанням. При цьому можна прослідкувати певне уповільнення темпів зростання, що спостерігалися протягом попередніх двох років, коли напруга в торгівлі сповільнила глобальне макроекономічне зростання [5].

Ціни на нафту Brent в середньому становили 64 долари за барель у 2019 році. Можна прослідкувати зниження на 9% порівняно з рівнем 2018 року, але майже на 30% вище середнього показника 2015-2017 років.

Аналізуючи сучасні тенденції на нафтовому ринку, необхідно зважити на той факт, що спалах коронавірусу доволі сильно загрожує світовому ринку нафти, який ще й до нього мав певні проблеми.

Крім того, спалах нового коронавірусу (COVID-19) додав значного рівня невизначеності прогнозам ринку нафти як щодо виробництва та споживання, так і майбутнього рівня цін на нафту. У 2020 році очікується, що глобальний попит на нафту скоротиться вперше після глобальної рецесії 2009 року. Однак ситуація залишається доволі непевною, що робить надзвичайно важким оцінку повного впливу вірусу.

Попит на нафту в Китаї зазнає найбільшого удару в першому кварталі, з річним падінням на 1,8 мільйона барелів на день (мб/д). Глобальний попит знизиться на 2,5 мб/д. У другому кварталі покращення ситуації в Китаї компенсує погіршення попиту в інших країнах світу. Продуктивне відновлення попиту за прогнозами відбудеться протягом другої половини 2020 року. У цілому до 2020 року масштаби падіння у першій половині призведуть до зниження світового попиту на нафту у розмірі близько 90 000 барелів на день порівняно з 2019 роком.

Зрештою, прогноз на ринку нафти буде залежати від того, наскільки швидко уряди вдаватимуться до певних дій з метою стримування та швидкого подолання наслідків коронавірусу. Також важливим фактором можна вважати тривалість впливу глобальної кризи в галузі охорони здоров'я на економічну активність [6].

Список використаної літератури

1. Амоша О.І., Гарковенко Є.Є. Світовий паливно-енергетичний комплекс: сучасний стан та тенденції розвитку / Амоша О.І., Гарковенко Є.Є. – Донецьк. – 15 с.

2. Мировой нефтегазовый рынок: инновационные тенденции / Под ред. В.В. Бушуева, Е.А. Телигиной, Ю.К. Шафраника. М.: Энергия, 2008. 358 с.
3. Юр'єва П. Б. Світовий ринок нафти: ключові характеристики та тенденції / П. Б. Юр'єва. // ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. – 2018. – С. 85–94.
4. 2020 oil, gas, and chemical industry outlook [Електронний ресурс] // Deloitte. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/us/Documents/energy-resources/us-2020-outlook-ogc.pdf>.
5. BP Statistical Review of World Energy 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/investors/bp-annual-report-and-form-20f-2019.pdf>
6. Fuel report — March 2020 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.iea.org/reports/oil-2020#executive-summary>

Сидельникова В.²¹

ПРИЧИНИ ТА МЕТОДИ БОРОТЬБИ З ОБВАЛОМ ФОНДОВИХ РИНКІВ У ЛЮТОМУ-БЕРЕЗНІ 2020 РОКУ

Найдовший в історії США період «ринку биків» (з 9.03.2009) раптово закінчився у середині березня 2020-го року. Так званий «новий чорний понеділок» став найбільш стрімким падінням після краху фондового ринку – «чорного понеділку» у жовтні 1987 року. Така ситуація була зумовлено панікою, що пандемія коронавірусу підштовхне світову економіку до кризи.

У понеділок, 16 березня, азійсько-тихоокеанський та європейський фондові ринки закрилися з такими показниками: індекси S&P/ASX 200 встановили рекордне падіння на 9,7% лише за один день, обвалившись в цілому на 30%, порівняно з максимальною позначкою, досягнутою 20 лютого. Індекси DJIA та S&P 500 знизилися на 12-13%. Індекс Доу-Джонса побив рекорд одноденного падіння, встановлений 12 березня, а на початку торгів втретє було запроваджено торговельне обмеження (після 9 та 12 березня). Ціни на нафту впали на 10%, тоді як дохідність 10-річних та 30-річних казначейських цінних паперів США знизилася до 0,77% та 1,36% відповідно (в той час як крива їх прибутковості залишалася нормальною). Індекс волатильності закотився на рівні 82,69, це найвищий показник за всю історію. Близько опівночі Федеральний резервний банк штату Нью-Йорк оголосив, що здійснить купівлю валюти у розмірі 500 мільярдів доларів США. Міністр фінансів Індонезії Муляні оголосив додаткові 22 трильйони дол. податкових стимулів. Центральний банк Турецької Республіки знизив резервні вимоги з 8% до 6%. Банк Японії оголосив, що збільшить обсяги відкритих ринкових закупівель на фондовому ринку, знизивши 7 лютого облікову ставку на 25 базових пунктів. Центральний банк Росії оголосив, що збереже облікову ставку на рівні 6%, тоді як Банк Кореї оголосив, що знизить ставку овернайт на 50 базисних пунктів – до 0,75% [1].

Невизначеність

Те, що невизначеність є найбільш вагомим чинником ринкової нестабільності та занепаду – загальновідомий факт, проте ситуація навколо спалаху COVID-19 є, винятково невизначеною. Ця невизначеність означає, що «страх став головним рушієм на ринку», – саме такий коментар надав Шефердсон, головний економіст відомої аналітичної компанії «Pantheon Macroeconomics». У той час як американські спеціалісти у сфері охорони здоров'я оголосили необхідність проведення більшої кількості тестів, уряд зіткнувся з різкою критикою через те, що не пришвидшить цей процес, на відміну від інших країн. Як результат, інвестори не мають чіткого уявлення про те, скільки людей заражені, а це означає, що вони не можуть бути впевнені, як довго триватиме криза.

Ситуація дуже відрізняється від на ранніх етапів звичайної циклічної рецесії, коли інвестори розуміють, які показники слід відстежувати, щоб шукати перші ознаки того, що спад закінчується. А зараз їм просто доводиться чекати кілька днів поспіль, коли кількість нових випадків зменшиться, але питання в тому коли це станеться? [2]

Нафтовий шок

Ціна на сиру нафту в понеділок знизилася на 25%. Це найбільший показник падіння за один день після війни в Перській затоці 1991 року. Причиною цього стало те, що Саудівська Аравія та Росія почали цінову війну в глобальній битві за частку ринку. Хоча падіння цін на нафту означає більш дешевий бензини та менші енерговитрати для споживачів, його швидкість і масштаби створюють ударні хвилі ланцюгової реакції на усі світові ринки. Це не стільки проблема для

²¹ Студентка 3-го курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини», Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: Матей В.В., к.е.н., асистент кафедри міжнародних фінансів.